EUs arbeid med bærekraftig finans

Bærekraft står høyt på agendaen i EU, og finansmarkedene har en sentral rolle i å finansiere det grønne skiftet. Arbeidet med bærekraftig finans er derfor en prioritet i arbeidet med EUs kapitalmarkedsunion og et sentralt verktøy for å nå EUs nye mål om et kutt i klimagassutslipp på minst 50 prosent innen 2030 og for bærekraftig vekst.

Fagdirektør bærekraft
Line Asker
Finans Norge

EU-kommisjonen fremfører flere grunner for at finanssektoren bør involveres i bærekraftsarbeidet. For det første truer virkningen av klimaendringene allerede den finansielle stabiliteten og gir store tap som følge av naturkatastrofer. For det andre kan deler av finanssektorens investeringer ende opp med lav eller ingen verdi som følge av regulatoriske og markedsmessige endringer. Kommisjonen trekker også frem at europeisk finanssektor med disse tiltakene kan bli ledende i verden på bærekraftig finans, samtidig som investeringene vil ha positiv virkning på økonomisk vekst og sysselsetting i Europa.

For å følge opp arbeidet med bærekraft i finansnæringen har EU-kommisjonen lansert en handlingsplan for bærekraftig finans (se faktaboks). Handlingsplanen inneholder en rekke konkrete tiltak for å gjøre finansnæringen og næringslivet mer bærekraftig.

EUs taksonomi for bærekraftig finans

EUs taksonomi for bærekraftig finans er et felles klassifiseringssystem som bestemmer hvilke aktiviteter som kan defineres som bærekraftige. Taksonomien er helt sentral i EUs arbeid med bærekraftig finans da den vil bedre investorenes beslutningsgrunnlag og kan bidra til bedre fungerende marker for bærekraftige investeringer. Den vil også gjøre det enklere for kunder og forbrukere å velge bærekraftige tjenester og produkter.

For å kunne anses som bærekraftig må en økonomisk aktivitet i henhold til taksonomien bidra til et eller flere av EUs miljømål:

- begrensning av klimaendringer
- klimatilpasning
- bærekraftig bruk og beskyttelse av vann- og marine ressurser
- omstilling til en sirkulærøkonomi, avfallsforebygging og gjenvinning
- forebygging og kontroll av forurensning
- beskyttelse av sunne økosystemer

Det er samtidig et krav om at aktiviteten ikke vesentlig kan skade noen av de andre miljømålene. I tillegg skal aktiviteten oppfylle minimumskriterier om sosiale forhold og styring fastsatt av Den internasjonale arbeidsorganisasjonen (ILO).

Det er verdt å merke seg at taksonomiforslaget også omfatter økonomiske aktiviteter som fortsatt påvirker miljøet negativt, men hvor disse økonomiske aktivitetene reduserer den negative effekten vesentlig. Dette vil gjøre det mulig for forurensende sektorer å bevege seg i en grønnere retning.

EUs handlingsplan for bærekraftig finans

I 2016 etablerte EU-kommisjonen ekspertgruppen «High level expert group on sustainable finance». Gruppen leverte sin rapport i januar 2018 og på bakgrunn av denne har EU-kommisjonen lagt frem en handlingsplan for bærekraftig finans. Målsettingen med handlingsplanen er å omdirigere kapitalflyten til bærekraftige investeringer, håndtere klimarisiko og fremme transparens og langsiktighet i finansielle markeder og i økonomien som helhet.

I handlingsplanen ble en rekke tiltak lansert, herunder:

- etablering av et klassifiseringssystem (taksonomi) for bærekraftig virksomhet
- etablering av grønne merkeordninger for finansielle produkter, herunder en såkalt EU Green bond standard og EU Ecolabel
- økt transparens og økte rapporteringskrav på ESG[1]-området
- integrering av bærekraft i finansiell rådgivning og kredittvurderinger
- utvikle referanseverdier («benchmarks») for bærekraft
- integrere bærekraft og ESG-risiko i soliditetsregelverket for banker og forsikringsselskaper

1 Environmental, Social, Governance

For å følge opp arbeidet med bærekraft i finansnæringen har EU-kommisjonen lansert en handlingsplan for bærekraftig finans.

Taksonomien skal i prinsippet gjelde for alle finansielle produkter. Det er imidlertid mulig å kun oppgi at man ikke har benyttet taksonomien, dersom man ikke kan eller vil rapportere i henhold til taksonomien for et finansielt produkt. I siste regelverksutkast ligger det også inne et krav om at store børsnoterte selskap (>500 ansatte) må rapportere på hvor stor andel av selskapets omsetning og investeringer som kan klassifiseres som bærekraftige i henhold til taksonomien.

Taksonomien vil knyttes opp mot en rekke andre regelverksendringer og initiativer innenfor bærekraftig finans.

EU Green bond standard og EU Ecolabel

EU-kommisjonen arbeider med å utvikle en EU-standard for grønne obligasjoner (EU Green bond standard). Kapitalen fra en slik grønn obligasjon skal benyttes til aktiviteter som klassifiseres som bærekraftige i henhold til taksonomien. Standarden bygger på beste markedspraksis og for å klassifisere som en «EU green bond» må følgende krav tilfredsstilles:

1. Utsteder må ha et eget grønt rammeverk som viser at egenskapene i den aktuelle grønne obligasjonen og EU Green bond standard sammenfaller.
2. Kapitalen fra obligasjonen, eller tilsvarende beløp, skal bli benyttet eksklusivt til å finansiere eller refinansiere hele eller deler av en aktivitet som bidrar til å oppfylle minst ett av miljømålene, uten å påvirke de øvrige negativt. Så snart taksonomien er ferdigstilt i EU, vil kravene for de enkelte sektorene bli gjeldende.
3. Det må bekreftes av en ESMA-godkjent tredjepart at den aktuelle obligasjonen oppfyller kravene i EUs green bond standard.

For øvrig er utstedere av disse grønne obligasjonene forpliktet til å rapportere på konsekvenser («impact reporting») og allokert kapital ved gradvis finansiering («allocation reporting»). Ettersom det vil ta tid å få på plass regulering for tilsyn av tredjeparter, er det foreslått en frivillig løsning inntil videre.

EU arbeider også med utforming av grønne merkeordninger for finansielle produkter, under den såkalte EU Ecolabel. Dette arbeidet skal etter planen ferdigstilles i løpet av 2020.

Økt transparens og økte rapporteringskrav på ESG-området

EU har nylig vedtatt en forordning om offentliggjøring av opplysninger om bærekraftige investeringer og ESG-risiko. Regelverket vil gjelde fra 10. mars 2021. Bestemmelsene retter seg blant annet mot verdipapirforetak som yter investeringsrådgiving og forsikringsformidlere som tilbyr forsikringsbaserte investeringsprodukter. Alle aktører som omfattes av forordningen, må på sine nettsider gi informasjon om hvordan risikoer knyttet til bærekraft er integrert i foretakets beslutningsprosesser for investeringer. I tillegg må alle aktørene gi kundene informasjon om hvordan ESG-risiko kan forventes å påvirke avkastningen til investeringen før avtale om plassering inngås. Ved markedsføring av bærekraftige produkter er det ytterligere krav til offentliggjøring, herunder at det i periodiske rapporter må beskrives hvordan produktene bidrar til bærekraft. Dette skal gjøres med bruk av relevante indikatorer, herunder indikatorer iht. EUs forordning om benchmarks på bærekraft.

De tilhørende delegerte rettsakter, med mer utfyllende og detaljerte krav, er for tiden under utvikling av de ulike europeiske tilsynsorganene (ESA-ene). De skal ferdigstilles innen 31.12.2020.

For øvrig er det verdt å merke seg at EU-kommisjonen i juni 2019 publiserte nye retningslinjer for klimarapportering. Retningslinjene er et supplement til EUs Non-Financial Reporting Directive (NFRD) på klimarelatert informasjon. Retningslinjene er basert på de såkalte TCFD-anbefalingene.[1] Retningslinjene gir foretak praktiske anbefalinger om hvordan de bedre kan rapportere på hvordan foretakets aktiviteter påvirker klimaet, og hvordan klimaendringer påvirker foretakets virksomhet. Retningslinjene er kun veiledende, men EU-kommisjonen har varslet at den vil revidere NFRD i løpet av 2020. En innskjerping av reglene for ESG-rapportering vil være relevant også for norske selskaper.

Bærekraft og ESG-risiko i soliditetsregelverket for banker og forsikringsselskaper

EU-kommisjonen har gitt EBA[2] i oppdrag å utrede hvorvidt en egen behandling av bærekraftige utlån, i form av et redusert kapitalkrav, er risikofaglig begrunnet. Endelig rapport er først ventet i 2025. Det kan imidlertid ikke utelukkes at det vil foreligge et politisk forslag til en slik grønn kapitalkravsrabatt før denne tid.

I april 2019 ble det vedtatt en rekke andre endringer i EUs kapitalkravsregelverk relatert til ESG. Blant annet innføres det fra 2021 en såkalt grønn infrastrukturrabatt på 25 prosent for infrastrukturinvesteringer som bidrar til en eller flere av EUs seks miljømål. Endringene i EUs kapitalkravsregelverk innebærer også at bankene fremover vil få økte rapporteringskrav under pilar 3 knyttet til bærekraft og ESG-risiko. I tillegg skal EBA utrede hvordan ESG-risiko kan inkluderes i bankenes interne risikostyring og i myndighetens tilsynsvirksomhet.

Når det gjelder endringer i Solvens II-regelverket for forsikringsselskaper, har EU-kommisjonen bedt EIOPA[3] om syn på hvordan og hvorvidt bærekraft og ESG-risiko kan inkluderes. Kommisjonen ga EIOPA frist til 30.09.2019, slik at anbefalingene kan inngå i EU-kommisjonens arbeid med Solvens II 2020-revisjonen.

1 Task Force on Climate Related Disclosures.
2 Den europeiske banktilsynsmyndigheten.
3 Den europeiske tilsynsmyndighet for forsikring og tjenestepensjon.

Integrering av bærekraft i finansiell rådgivning

EUs handlingsplan for bærekraftig finans omfatter endringer i regelverket for finansielle markeder (Mifid II) og i forsikringsdistribusjonsdirektivet (IDD). Endringene vil innebære at foretak som yter aktiv forvaltning fremover, må gi opplysninger til kundene om hvilke typer finansielle instrumenter som kan inkluderes i porteføljen basert på kundens investeringsmål og ESG-preferanser. ESG-hensyn skal også inkluderes i investeringsrådgivning, både i anbefalingen av finansielle instrumenter og som et ledd i egnethetsvurderingen. I tillegg må verdipapirforetak gi informasjon om ESG-risiko knyttet til finansielle instrumenter.

Ved distribusjon av forsikringsbaserte investeringsprodukter gjelder mange av de samme kravene som for aktiv forvaltning og investeringsrådgivning. Blant annet innebærer endringene i IDD at distributører av forsikringsbaserte investeringsprodukter fremover må ta hensyn til kundens eventuelle ESG-preferanser når det vurderes om et produkt eller underliggende investering er egnet for kunden eller ikke. Disse distributørene vil følgelig måtte spørre kundene om deres eventuelle ESG-preferanser, og må deretter vurdere om et produkt eller en underliggende investering er egnet for kunden også når kundens ESG-preferanse tas i betraktning. Dette skal også inkluderes i foretakenes egnethetsrapport til kunden.

Utvikling av referanseverdier («benchmarks») for bærekraft

EU har nylig vedtatt endringer i referanseverdiforordningen for å opprette nye kategorier av referanseverdier for aktiviteter med lavt karbonutslipp sammenlignet med underliggende investeringsunivers. De nye standardene skal avspeile virksomhetenes CO_2-avtrykk og gi investorene flere opplysninger om en investeringsporteføljes totale CO_2-avtrykk. Disse referanseverdiene vil redusere risiko for såkalt «grønnvasking», dvs. villedende markedsføring for å fremstille et selskap eller produkt som mer miljøvennlig eller bærekraftig enn det som er tilfellet.